

Kent İçi Üniversitelerinde Planlama: Bursa Teknik Üniversitesi Mimar Sinan Yerleşkesi Örneği

Dr. Ekrem Bahadır Çalışkan

Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Mimarlık Bölümü

ebcaliskan@aybu.edu.tr

ORCID No: 0000-0002-5258-2976

Submission Date: 08.03.2023 / Acceptance Date: 05.04.2023

Öz

Üniversiteler eğitim, araştırma, barınma, dinlenme ve rekreasyon gibi işlevleri barındıran yerleşelerde hizmet vermektedir. Kent içi ve kent dışındaki yerleşke alanları konum ve büyüklük gibi konularda çeşitlenirken bir yandan da yerleşke planlaması açısından farklı problem alanlarını ve avantajları ortaya koymaktadır. Kent içi üniversitelerin, çevresi ile daha iyi ilişki kurabilme, işlev ve aktiviteleri paylaşma gibi olumlu yönleri varken, kent dışı üniversitelerin daha büyük alanlarda kendi kurallarını koyarak yapılaşma ve genişleme şansları vardır. Bu nedenlerle, literatürde bulunan üniversite yerleşke planlaması hakkında yapılan inceleme sınıflandırma çalışmaları kent içi ve kent dışı olması durumuyla başlar ve detaylanır. Bu çalışmada Türkiye’de son dönemde kurulan üniversitelerden biri olan Bursa Teknik Üniversitesi Mimar Sinan Yerleşkesi, kent içi üniversite yerleşke planı örneği olarak incelenmiştir. Proje incelenmesi ile birlikte üniversite yerleşkeleri ve kent ilişkisi hakkında kavramsal çerçeve anlatılmıştır. Yerleşkenin bulunduğu konum ve çevresel ilişkilerine bakıldığında; mevcut yapıların ilişkilendirilmesi zorluğu, iç ve dış ulaşım ağının oluşturulmasını kısıtlayan faktörler, üniversite kullanımında olabilecek arazilerdeki farklı ihtimaller, mevcut yeşil doku, açık alana göre kıyasla muhtemel fazla yapılaşma gereği tasarım problemlerini oluşturmaktadır. Yerleşke planı, konulan ön kararlar ve sahip olduğu tasarım kurgusu nedeniyle bu problem alanında önemli yaklaşımlar ortaya koyan önemli bir kent içi üniversite yerleşkesi örneğidir. Bu nedenlerle sunulan yerleşke planı ve projeyi destekleyen görsel ve teknik materyalleri kent içi üniversite yerleşke planlaması tecrübesine ve alanına katkı sunmaktadır.

ANAHTAR KELİMELER

Kent içi üniversiteler, Yerleşke planı, Bursa Teknik Üniversitesi, Planlama, Esneklik.

ABSTRACT

Universities live on campuses with functions such as education, research, accommodation, and recreational activities. In-city and outer-city lands of universities differ in location and

size, and they put forth diverse problem areas and advantages for campus planning. In-city universities have positive features, such as establishing better relations with the city and sharing functions and activities. In contrast, outer city universities can be structured and developed by stating their own principles. For these reasons, the research and classification studies among university campus planning start with the location of universities. In this research, Bursa Technical University Mimar Sinan Campus plan, an in-city university, is investigated from the perspective of campus planning. The theoretical framework of university campus planning and its relation to the city is given in the project evaluation. By looking at the location and relation to campus surroundings, it can be stated that the difficulty of establishing a relationship to existing buildings, designing the circulation network, restricting factors, diverse possibilities in the usage of lands, existing green areas, building ratio against open areas shape the design problem. This campus plan is a case to be evaluated because of the approaches resulting from the statements and design framework. As a result, the presented case of campus plan and conducting technical and visual documents contributes to the campus planning area.

KEYWORDS

In-city Universities, Campus planning, Bursa Technical University, Planning, Flexibility.

GİRİŞ

Üniversite yerleşkeleri çeşitli işlevsel ve mekânsal içerikleri ile kent ile farklı ilişkiler kurarak var olabilirler. Buldukları konum, kent ile sahip olduğu mesafe ve temas durumuna göre kent içi ve kent dışı üniversiteler olarak ikiye ayrılırlar (Güneş & Gökçe, 2022). Üniversitenin bulunduğu kent ile olan ilişkisi ve etkileşimi iki durum içinde farklıdır. (Kuyrukçu & Alkan, 2021). Yerleşke arazisinin büyüklüğü, formu ve kentin içinde veya dışında olması doğrudan yerleşkenin planlamasını ve yapılaşmasını etkiler. Bu nedenlerden dolayı üniversitenin kurulacağı yer seçimi ve buna paralel olarak hazırlanan yerleşke ve gelişim planları üniversite içindeki her türlü aktiviteyi ve bunların kent ile olan ilişkisini yönlendirir.

Türkiye’de 2000 yılı sonrasında yaklaşık 140 devlet ve vakıf üniversitesi kurularak toplam 208 üniversite sayısına ulaşılmıştır (URL-1). Bunlardan bazıları üniversite bulunan kentlere kurulurken bazıları da o kentteki ilk üniversite olarak kurulmuştur. 2006 yılında 16, 2007 yılında 22, 2008 yılında 15, 2009 yılında 9 ve 2010 yılında 17 üniversite kurulması son yıllarda yükseköğretim kurumlarındaki artış konusunu anlamak için önemli bir bilgi olarak verilebilir (Mevzuat Bilgi Sistemi, 2023). Kurulan yeni üniversiteler bir

Kent İçi Üniversitelerinde Planlama ve Gelişim: Bursa Teknik Üniversitesi Mimar Sinan Yerleşkesi Örneği

veya birden çok sayıda, farklı büyüklüklere sahip yerleşkede yapılaşmaya ve gelişmeye başlamıştır. Kent içinde ve kent dışında seçilen ve tahsis edilen yerleşkeler sahip oldukları proje koşullarına ve hazırladıkları stratejik planlara göre tasarlanmaktadır.

2010 yılında kurulan Bursa Teknik Üniversitesi kent içindeki Yıldırım ve Mimar Sinan Yerleşkelerinde faaliyetlerine ve yapısal gelişimine devam etmektedir (URL-2). Kent içinde olan bu iki yerleşke, Bursa Teknik Üniversitesi'ne içlerindeki bazı yüksek öğretim binaları ile birlikte tahsis edilmiştir. Çalışmada ele alınan Mimar Sinan Yerleşke Planı kent içinde olması, planlamadaki arazi parçalarının mülkiyete geçme takvimlerinin farklı olması ve içindeki mevcut yapılaşmanın gelişim ve yerleşim planına dahil edilmesi sorunsallığı düşünüldüğünde; problemi çözmesi gereken bir tasarımdır. Bu özellikleri nedeniyle, son dönemde kurulan üniversiteler arasında kent içi üniversite yerleşkesi örneği olarak değerli ve öğretici olmaktadır.

Çalışmada öncelikle üniversite yerleşke planları ve kent ilişkisi hakkında kavramsal çerçeve sunulmuştur. Devamında yerleşke planlamasına konu olan arazinin ve üniversitenin koşulları, öncelikle belirlenen kriterler anlatılacaktır. Üniversite yerleşke planı tasarım kurgusu, ulaşım ve bölgeleme şemaları tartışılacaktır. Sonuç olarak ortaya çıkan problem tanımına ve koşullarına göre 2017 yılında tamamlanan Bursa teknik Üniversitesi Mimar Sinan Yerleşkesi tasarımı kent içi üniversite yerleşkesi örneği olarak değerlendirilmiş ve planlaması ortaya konmuştur.

ÜNİVERSİTE VE YERLEŞKELER

YERLEŞKELER HAKKINDA

Kampüs sözcüğü ilk olarak 18. Yüzyılda Princeton Üniversitesi'nde kullanılmıştır (Turner, 1984). Kampüsler kent içinde veya kent dışında farklı etkilere sahip olurlar. Ek olarak şehrin büyüklüğü de üniversite kampüsü ile olan etkileşimi çeşitlendirir. Örnek olarak küçük kentlerde kurulan üniversiteler tek başına çevrelerini şekillendirmede etkili olurlarken (Merlin, 2006), büyük şehirlerde ise bu ilişki göreceli olarak yakın çevrede daha fazla, kentin kalanında ise daha azdır.

Geçmişten gelen ve farklı kültürlerle ait önemli eğitim kurum modelleri ve bunlara ait medrese ve kolej gibi yapılaşma örnekleri vardır. Bununla birlikte genel bir kampüs planlaması konusu 1940'lara kadar üzerinde çok durulan ve araştırma yapılan bir konu değildir (Sun & Chiou, 2019). Öncül olarak Dober (1992) yaptığı dört farklı seri içeren çalışmada yerleşke hakkında üç önemli konuyu; planlama, mimari ve peyzaj konularını tartışarak önemli planlama modüllerini ve bina standartlaşmasını ortaya koymuştur. Yerleşkeyi değerli ve fonksiyonel kılacak bu unsurlar; arazi planlaması, trafik ağ sistemi, fiziksel ortam , altyapı ve servis birimleridir (Dober, 1992).

Dünya'da olduğu gibi Türkiye'de de üniversiteler kurulurken kurumsal seviyede hazırlanmış stratejik planlar ile yerleşkelerini planlar. Bina analizleri, eğitim programları, yerleşke ve çevre gibi konuları değerlendirerek oluşturulan ihtiyaç tanımlarına ihtiyaç vardır (Lidsky, 2002). Türkiye'de kurulan tüm devlet üniversiteleri hazırladıkları stratejik planların onaylanması ve buna göre kısa, orta ve uzun vadede bu planların gerçekleştirilmesi yöntemi ile hizmet verirler (URL-3).

Birçok üniversitede yaya dolaşımını ve binalara erişimi ön planda tutan tasarımlar ve uygulamalar görmek mümkündür. Günümüz dünyasının önemli bir gereği olan taşıt ile de ulaşımın varlığı üniversitelerin planlamalarını taşıtlara da seçenek sunacak şekilde yapması gerekir (Kahveci, 2021). Dolayısıyla yaya ölçeği ve taşıt arasındaki ilişkiyi hangi seviyede ve özellikle tutacağı o üniversitenin insan ile ne kadar doğrudan ilişki kurduğunu belirler. Kent içindeki üniversite çeşitlilerinden parsel bazlı olanlarında bunu kontrol etmek zordur, çünkü dolaşım üniversiteye ait olmayan şehir ulaşım ağından sağlanır. Bir yerleşkenin kent ile ulaşım ilişkisini bireysel ve toplu ulaşımında, yaya ve bisiklet ölçeğinde iyi kurması beklenir. Kentin de bu sisteme sahip olması bu duruma büyük bir katkı sunacaktır.

Türkiye'de bazı sosyal, idari ve coğrafi nedenlerle üniversite sistemi çeşitlilik sunmakta, dinamik bir yapıya sahip üniversitenin kurulması uzun ve aşamalı bir planlamayı beraberinde getirmektedir (Güneş & Gökçe, 2022). Ayrıca hızlı kentleşme ile de birçok üniversite şehir dışına yönelerek bu uzun süreci deneyimlemiştir. Şehir dışında bulunan üniversiteler şehrin sağladığı birçok

imkanı da beraberinde ve içerisinde sağlamak zorundadır (Körmeçli, 2022). Kent içindeki üniversitelerin ise başka avantajlarından bahsetmek mümkündür. Eğitim ve araştırma işlevlerinin yanında özellikle kent dışı üniversitelerde gereken barınma, yeme ve sosyal işlevleri kent dokusundan ve altyapısından sağlayabilirler. Ayrıca kendi içlerinde bunun gibi işlevler varsa kentin kullanımı ile üniversite kent ilişkisi kuvvetlenebilir.

Üniversite planlamaları üzerine birçok çalışma ve rapor mevcuttur. Bu çalışmalarda kentsel tasarım düzeyinden ele alınan üniversite örnekleri üzerinden sınıflandırma çalışmaları yapılmış ve farklı yerleşim tipolojilerinin etkileri araştırılmıştır. Bunlardan bazı örneklerler;(1) yaygın yerleşim, merkezi yerleşim, moleküler yerleşim, şebeke yerleşim ve lineer yerleşim; (2) çekirdeksel yaklaşım, çizgisel yaklaşım ve ızgara yaklaşım; (3-kent dışı) dağınık planlı, merkezi planlı, ışınsal planlı, yığınsal planlı, ağ örgüsü, çok kutuplu; (4-kent içi) organik doku içinde gelişen, yapı adalarında gelişen, ağ örgüsü, doğrusal olarak verilebilir. (Erçevik, 2008; Erkman, 1990; Güneş & Gökçe, 2022; Türeyen, 2002). Özellikle kent içindeki üniversitelerinde parsel yapısı ve mülkiyet gibi sorunlar, şehrin imar ve kadastral planına ait ulaşım ağına uyma zorunluluğu durumları üniversite yapılaşmasını çok etkilemektedir. Üniversiteye tahsis edilen arazi kendi iç ulaşımını kurabilecek büyüklükte değilse, bir yerleşkeden çok kent sokak ve caddelerinden servis alan parsel veya ada bazlı hizmet veren küçük ölçekli bir eğitim kampüsü olarak kalabilir.

ÜNİVERSİTE VE KENT İLİŞKİSİ

Kent içinde veya kent dışındaki kurulan üniversiteler kendi faaliyetlerine ek olarak kültürel ve sosyal açıdan kente aktif ve pasif olarak katkı sunan önemli aktörlerdir (Gürsoy, 2018). Bir yapı kümesi olmanın çok ötesinde, kentin aktivitelerine, gündelik yaşamına ve uzun süreli planlarına katılırlar. Ürettiği bilimsel ve kültürel etkinlikler, spor ve sosyal faaliyetler, yerleşkenin kendisinin sunduğu rekreasyon alanları ve fırsatlar sadece üniversiteyi kullanan akademisyenler ve öğrenciler için değil, yakın çevreden başlayarak tüm kent için önemlidir.

Üniversitelerin kent ile kurduğu ilişkinin gelişmesi ve bilim yuvası olmanın ötesine geçmesi güncellenen ve sürekli değişen eğilimlerle yeniden değerlendirilen bir konudur (Oktay, 2007). Bu açıdan düşünöldüğünde, Türkiye’de özellikle kent içinde ve yakınında kurulan üniversitelerin kentte katkı sunması beklenmektedir. Bir üniversitenin kurulduğu kent ile nasıl ilişkiler geliştirdiği ve orada neleri değiştirdiği her kent ve üniversite için farklıdır (Kuyrukçu & Alkan, 2021). Üniversitenin büyüklüğü ve misyonu, kentin tarihi, sosyal dokusu, sanayi ve üretimi, kültürel çeşitliliği gibi etkenler bu ilişki biçimini etkiler.

Üniversitenin kente göre konumu ve kente karşı kendini kapatıp kapatmaması ilişki biçimini belirler. Konumuna göre üniversitenin ve kentin sahip olduğu avantajlar farklı olur. Kent içi üniversitelerde birbirlerinin kültürel ve sosyal alanlarını, aktivitelerini paylaşma avantajı daha fazlayken, kent dışın üniversitelerde kendi rasyonel kurallarını geliştirme ve planlanma şansı olur (Erçevik & Önal, 2011). Bu açıdan bakıldığında kent ile kolay ulaşım sağlayacak konumda ve gelişme için yeterli olan bir yerleşmeye sahip olmak faydalıdır. Gelişimini büyük ölçüde tamamlamış şehirlerde kent içinde bir üniversite yerleşkesi olarak kendi iç ulaşım ağı ile hizmet verilebilecek arazilerin bulunması zor olabilir. Eski yıllarda, yerleşke arazisine sahip olmuş ve şu an kentin içinde kalmış üniversiteler bu yönden avantajlıdır. Son dönemde kurulan üniversitelerden bu çalışmada sunulan Bursa Teknik Üniversitesi gibi büyükşehirlerde kurulan bazı üniversitelerin kent içindeki arazi varlığı ile kurulmaları kendilerine önemli bir değer katmaktadır.

Üniversitelerin kent ile olan ilişkisi üzerinde durulurken değerlendirilmesi gerek önemli konulardan biri kent kimliği kavramıdır. Kent kimliği doğal ve yapılı çevresel özellikler, sosyal çevre, kültürel değerlerler, mimari unsurlar, uygarlıklar, yaşayan insanları, ulaşım, iklim, diğer şehirlerle ilişkiler ve geçirilen önemli olayların bütünü tarafından şekillenir (Lynch, 1981; Ocaıkı & Türk, 2012; Oktay, 2018). Yeni kurulan bir kent içi üniversitenin bu değerlerden etkilenmesi ve ilerleyen yıllarda bu şekillenmeyi göreceli olarak az da olması etkilemesi beklenmektedir. Dolasıyla evrenseler norm ve kriterlere göre eğitim ve araştırma işlevleri ile kurulan üniversitelerin içinde

buldukları kentin değer ve kimlik durumlarını planlama ve yapılaşma aşamasında değerlendirmeleri gerekir.

İŞLEVLER VE ULAŞIM

Üniversite yerleşke tasarımlarında iç yaya ve taşıt ulaşım ağı planlaması yapılarak kent ile bağlantı kurulmaktadır. Şehir içi ulaşım ağına bağlantı noktaları hem yerleşke planı tasarım kriterleri hem de şehir ulaşım ağı prensipleri değerlendirilerek yapılır. Belirlenen alanlara tasarlanan giriş kapıları da bu ana prensiplere ve yerleşke planı ulaşım kriterlerine uymaktadır. Doğal olarak kent içinde kurulan üniversiteler mevcut yapılaşma durumuna uyarak geliştiklerinden planlamada ideal olan ulaşım ilişkilerine sahip olamama durumu gerçekleşebilir. Örnek olarak, Avrupa'da kentsel bir kurum olarak ortaya çıkan üniversiteler ilk başta kuruldukları şehirlerdeki kolej binalarına eğitime başlamış ve bunların bir kısmı zaman için kent dışındaki büyüyebilir ve gelişebilir bağımsız yerleşkelere geçiş yapmıştır (Kuyrukçu & Alkan, 2021). Şehirdeki ilk yerleşim alanlarında kalan ve kalmak isteyen üniversiteler bu koşullara uyum sağlamışlardır.

Erkman'a göre (1990) bir yerleşkenin içermesi gereken işlevler; çalışma işlevi, barınma işlevi, dinlenme ve rekreasyon işlevi ve ulaşım işlevidir. Bu işlevler içerdiği alt işlevleriyle birlikte çalışmalı ve bir örüntü içinde ilişki kurmalıdır. Kent içi üniversiteler de barınma ve beslenme gibi işlevlerinin kent altyapısında sağlanması seçeneği veya zorunluluğu olabilir. Bu nedenle kent içi üniversitelerde yerleşke arazisinin büyüklüğü ve kent dokusu değerlendirilerek bu konuda stratejik kararlar alınır.

Kampüste dolaşım sistemini oluşturan elemanlar dört ana grupta; girişler, yollar, meydanlar ve otoparklar olarak ele alınabilir (Türeyen, 2002). Yollar kullanım biçimine göre taşıt, yaya ve bisiklet yolu olarak ayrılmakta, ayrıca ulaşım ağına farklı uzunluk ve genişlik ölçülerine sahip olmaktadır. Yaya yürüyüş mesafesi dikkat alınarak tüm yerleşkenin binaların erişim kolaylığını destekleyen bir şekilde planlaması, taşıt trafiğinden etkilenmemesi gerekmektedir. Üniversitelerin gelişimin, araştırmanın ve yeniliklerin merkezi de olduğu düşünülürse, insanları ve doğayı önceleyen, yenilikçi ve

araştırmacı, kapalı ve açık mekanlar sunan bir yerleşke beklenmesi doğaldır. Üniversitenin fiziksel formu, açık alanlara ve rekreasyon alanlarına ulaşımı sürdürülebilir kampüs olmak için gerekli önemli prensiplerin içindedir (Yerli & Ozdede, 2017). Dolayısıyla sadece ulaşım ağı tek başına değerlendirilmemeli, yaya ölçeğinde açık alanlara ulaşım ve kullanım metotlarını içermelidir.

Erişebilirlik ve erişimde eşitlik insanların sadece üniversiteleri değil tüm yapı ve kentsel unsurları kullanımında dikkat edilmesi gereken evrensel bir kavramdır. Üniversitelerin bütüncül, sürdürülebilir ve geliştirebilir olmasının yanında mutlaka erişebilir olması gerekmektedir (Osman, 2018). Bina tasarım seviyesi ile sonuçlanan erişebilirlik, kampüs planlaması ana kurgusu ile başlar ve bu nedenle planlama aşamasında eğitim, kot ve ulaşım ağı ile birleşik düşünülmelidir.

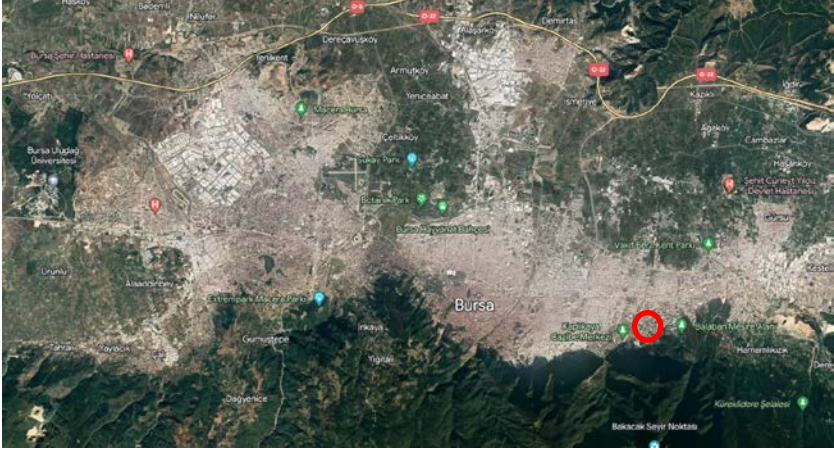
BURSA TEKNİK ÜNİVERSİTESİ MİMAR SİNAN YERLEŞKESİ

BURSA VE YERLEŞKE KONUMU

Üniversitenin kurulduğu Bursa şehri Türkiye'nin batısında, Marmara denizin ve Kocaeli'nin güneyinde bulunmaktadır. Tarım, eğitim ve sanayi açısından ülkenin önemli şehirlerinden biridir. 2022 adrese dayalı nüfus verilerine göre İstanbul, Ankara ve İzmir'in ardından yaklaşık 3.200.000 nüfus ile dördüncü sıradadır (URL-4). 1326 yılında fethedildikten günümüze kadar Türk şehri olan ve birçok tarihi eser barındıran Bursa şu an kendisine bağlı 17 ilçe ile büyükşehir statüsünde bir ildir (URL-5).

Bursa'da 1975 yılında kurulan ilk üniversite olan Uludağ Üniversitesi kentin batısındaki ana yerleşkesi ve diğer birimleri ile hizmet vermektedir (URL-6). Bursa Teknik Üniversitesi bir devlet üniversitesi olarak 2010 yılında kurulmuş olup kentin doğusunda yerleşmiştir (URL-2). Yıldırım Beyazıt Yerleşkesi ve Mimari Sinan Yerleşkelerinde 6 fakülte, 1 enstitü ve yabancı diller yüksekokulu ile hizmet vermektedir. Bursa şehri, Uludağ Üniversitesi ve Bursa Teknik Üniversitesi Mimar Sinan yerleşkesi konumları Şekil 1'de gösterilmiştir. Bu çalışmada 2017 yılında tamamlanan yerleşke planı, tasarımın yapıldığı zaman ve bağlam içinde anlatılmıştır.

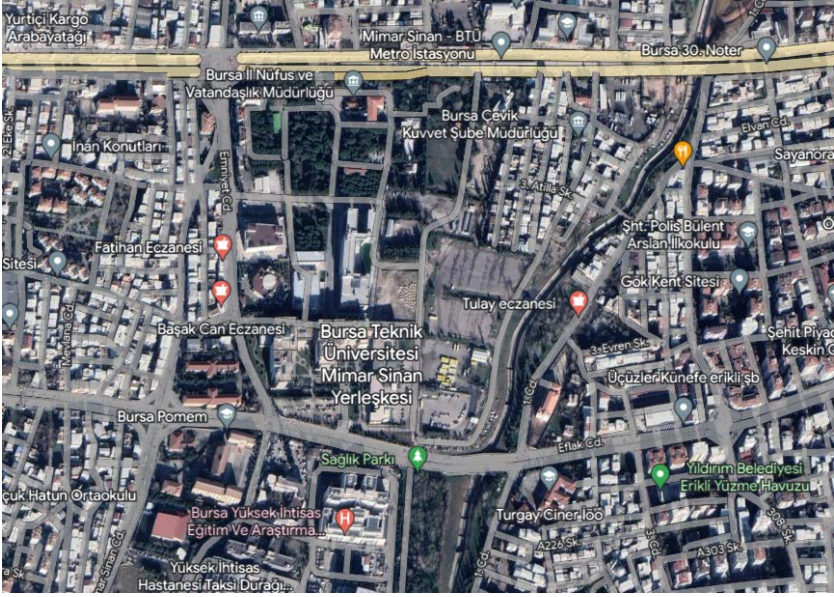
Kent İçi Üniversitelerde Planlama ve Gelişim: Bursa Teknik Üniversitesi Mimar Sinan Yerleşkesi Örneği

Şekil 1 Bursa ve Üniversite Konumu (URL-7)¹.

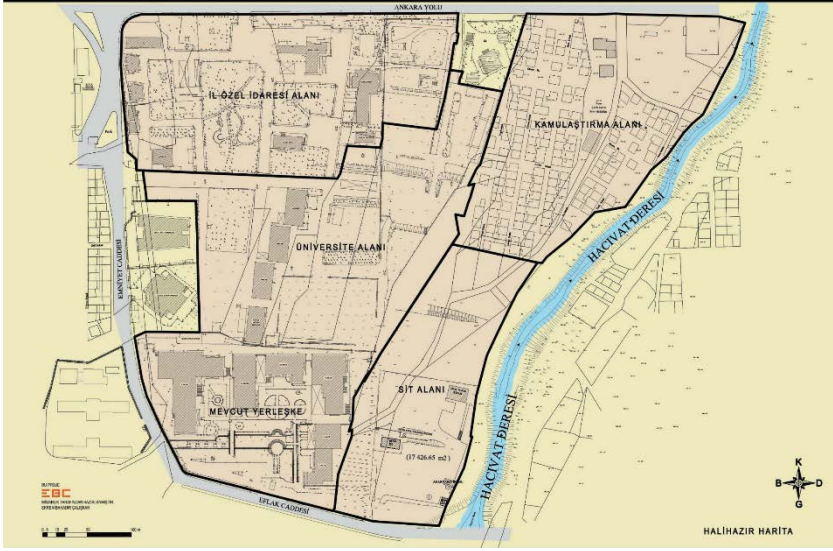
Mimar Sinan Yerleşkesi şehrin doğusunda, Yıldırım ilçesi Mimar Sinan Mahallesindedir (Şekil 2). 2016 yılında Bursa Teknik Üniversitesi kullanımına geçen yüksek öğretim yapıları ve bu yapıların bulunduğu arsa ile ilişkili tahsisli ve ileride üniversite bünyesine katılma durumu olan kamu ve özel arazilerinden oluşmaktadır. Planlama bu mülkiyet ihtimallerinin gerçekleşmesi veya gerçekleşmemesi ihtimalini düşünülerek yapılmıştır. Yerleşkenin kuzeyinden şehrin önemli ulaşım caddelerinden Ankara Yolu caddesi geçmekte, güneyinde ise Eflak Caddesi ile sınırlandırılmaktadır. Ankara Yolu caddesinde bulunan metro hattı ve üniversite ismi ile anılan durak ile batı ve doğu yönünde toplu taşıma sağlanmaktadır. Yerleşke adasının batı ve kuzey bölgesinde Valilik kullanımına ait bazı birimler bulunmaktadır. Güney tarafında Eğitim-Araştırma hastanesi, doğu tarafında ise dere ıslahı ile şekillenmiş rekreasyon alanları mevcuttur. Kuzey doğu köşesinde dini tesis, güneybatı cephesinde Yurtlar mevcuttur

¹ Çalışmadaki tüm plan ve uydü fotoğrafları kuzey yönü yukarı bakacak şekilde yerleştirilmiştir.

Şekil 2. Mimar Sinan Yerleşkesi ve Yakın Çevresi (URL-7).

Vakıf üniversitesi olarak 37.000 m² alan üzerinde planlanmış ve eğitim-öğretim için kullanılan binaları içeren arazi kullanım izni verilerek Bursa Teknik Üniversitesi'ne geçmiştir (Şekil 3). Bu alanda, Eğitim Binası olarak kullanılabilir 3 adet bina, yemekhane, kütüphane gibi sosyal kullanımlar için 2 adet bina bulunmaktadır. Açık alanları ile birlikte %80'lik kısmı eğitim-öğretim ve idari kullanım için 2016-2017 döneminde açılmış olup, eksikleri tamamlanmak üzere planlama yapılmıştır. Arazi içerisinde yıkılacak baraka ve kullanıma elverişsiz binaların da olduğu yaklaşık 60 dönümlük arazinin de kullanım izni üniversiteye verilerek toplam 100 dönümlük bir kampüs büyüklüğüne ulaşılmıştır. Bunun dışında il özel idareye ait 60 dönümlük arazinin, özel mülkiyete ait 35 dönümlük arazinin de ilerleyen yıllarda yerleşke içine katılabilme ihtimali değerlendirilmeye alınmıştır. Bu arazilerin yerleşkeye katılma veya katılmama durumuna göre esneklik içeren bir yerleşke planı yapılması gerekmektedir. Yerleşkenin güney doğusundan yer alan 20 dönümlük sit alanı Hacivat deresine paralel devam etmektedir.

Şekil 3. Mimar Sinan Yerleşkesi Halihazır Durum (2016).

TASARIM KURGUSU

Yerleşke planlamasında arazi ile ilgili önemli etmenler şu şekilde sıralanabilir; arazinin az eğime sahip olması, mevcut yapılar ile ilişki kurulması, yol ve toplu taşımalara göre giriş noktaları, güneş ve rüzgâr yönü, servis güzergahları ve tahsis edilmiş ve ihtimal dahilinde olan araziler. Planlama safhasında verilen ön kararlara göre yaya ulaşımı odaklı, erişebilirlik kriterlerine uygun, enerji verimliliği hedefli, bisiklet kullanımını sağlayan, ortak alanlarını merkeze alan ve yapılaşma etaplamalarına göre esneklik sağlayan bir yerleşke olması planlanmıştır. Bu nedenle ulaşım ağı ve yapı bölgeleri esnek yapılaşmaya uygun olarak planlanmış, yapılaşma için belirli kurallar belirlenmiştir (**Şekil 4**). Bunlara paralel olarak kampüs binaları ısıtma ve soğutma sistemleri için trijenerasyon sistemi tasarlanmış, yerleşke yapılaşmasına paralel olarak etaplayarak hizmete alınacaktır.

Mevcut giriş doğuya kaydırılarak ulaşım aksına bağlanmıştır. Ayrıca Emniyet caddesindeki giriş ana giriş olarak kullanılarak Ankara Devlet karayoluna ulaşım kolaylaştırılmıştır. İl özel idaresi arsasının yerleşkeye katılmama durumu için, kuzey cephedeki cami bölgesinden gelen giriş ile yerleşkeye yaya erişimi sağlanmıştır. Yerleşkenin kuzey cephesindeki devlet karayolunda hem raylı sistem hem de taşıt ile toplu taşıma mevcuttur. Bu alandan ilk etapta cami ve kültür kongre merkezinin olduğu bölgede oluşturulan yaya aksı ile, daha sonra ana yaya allesinin sonunda oluşturulacak yaya girişi ile ulaşım sağlanacaktır. Batı cephesinde Emniyet caddesi Ankara Devlet Karayoluna kavşak ile bağlanmaktadır. Bu nedenle Emniyet Caddesi'nden yerleşke ana girişi verilerek tüm istikametlere ulaşım sağlanmıştır. Bu girişten başlayan kampüs için servis yolu, yerleşke içinde ilk önce doğu, daha sonra güney istikametine devam ederek eflak caddesinde oluşturulan diğer ana girişe bağlanmaktadır.

Mevcut yapılara merdiven ile bağlanan ana yaya alleesi kuzey-güney doğrultusunda katederek tüm yerleşkeye yaya ulaşımını sağlamaktadır. Yaya alleesi sadece bir noktada servis yolu ile kesişmektedir. Bu durum yerleşke giriş noktalarında oluşturulan otopark alanları ile desteklenerek taşıt trafiğini azaltılması ve yaya-bisiklet dolaşım rahatlığının sağlanması hedeflenmiştir. Yerleşke planı çalışmalarında bina ölçek ve koşulları için detaylı çalışmalar yapılmıştır. Her bir bina bölgesi için taban alanı, maksimum yükseklik ve yoğunluk, kotla ilişki, yaya ve servis giriş yönleri belirlenerek imar planlarının sınırları içinde kentsel tasarım kuralları geliştirmeye çalışılmıştır. Bu çalışmaları kullanarak yapılan taslak kütle analizleri hava fotoğrafları ile birleştirilerek sunulmuştur (Şekil 6, Şekil 7).

şekil 6. Yerleşke Görseli 1.

şekil 7. Yerleşke Görseli 2.

SONUÇ VE DEğERLENDİRMELER

Bursa Teknik Üniöersitesi Mimari Sinan Yerleşkesi kent içinde bulunan orta ölçekli bir alanda mevcut yapıların varlığı, birçok arazi ve evre etkenleri ile birlikte kurulmuştur. Kent dışında kurulan büyük araziye sahip ve yerleşkeye kentsel ulaşım ağından giriş yapıldıktan sonra kendi rasyonel kurallarını belirleyerek planlamasını ve gelişimini boş bir arazide kuran üniöersitelerden farklıdır. Kent içinde olmanın anlatılan birçok avantajı olmasının yanında,

yerleşkeye mevcut yapıların entegrasyonu, çevre ve kent dokusu ile iletişim, mikro ölçekte önemli ulaşım ve fonksiyon noktalarına erişim, yapı ve açık alan ilişkisini kurmaktaki zorluklar kent içinde bir yerleşke planlamasının tasarım problemi olarak değerlendirilebilir. Bu yerleşke planı tasarımı incelendiğinde, servis ve yaya ulaşım ağı, arazi kullanımına göre esneklik sağlayabilen yapılaşma bölgeleri, mevcut yapıları yerleşke ile ilişkilendirme, göreceli olarak küçük olan bir alanda merkezi bir sosyal-kültürel alan tanımlama çabası, mevcut yeşil doku ile ilişki kurmaya çalışan yapılaşma tavrı ön plana çıkmaktadır. Ek olarak yerleşkeye farklı büyüklükteki arazilerin eklenme ihtimali, planlamanın farklı senaryolara göre esnek çözümler içermesinin gerektirmektedir. Ulaşım ve yapılaşma tasarımı farklı durumlara göre geliştirilen senaryolara göre yapılmıştır. Bu değerlendirmeler neticesinde, kent içi yerleşke tasarımı ve problem çözümü yolları açısından çalışmanın öğretici olduğu ve alana katkı sunduğu düşünülmektedir.

TEŞEKKÜR VE BİLGİ NOTU

Bu çalışmada sunulun değerlendirmeler 2017 yılında tamamlanan yerleşke planı proje dokümanlarından yapılmıştır. Güncel yapılaşma ve gelişimi açısından bir değerlendirme yapılmamış olup farklılıklar olabilir. Çalışmada ve projede katkısı olan herkese teşekkür edilmektedir.

REFERANSLAR

Dober, R. (1992). *Campus Design*. New York: Wiley&Sons.

Erçevik, B. (2008). *Üniversitelerde Sosyal Mekan Kullanımlarının İncelenmesi: Kent Üniversitesi, Kent İçi Ve Kent Dışı Kampüsler*. Yıldız Teknik University.

Erçevik, B., & Önal, F. (2011). Üniversite Kampüs Sistemlerinde Sosyal Mekan Kullanımları. *Megaron Journal*, 6(3), 151–161.

Erkman, U. (1990). *Büyüme ve Gelişme Açısından Üniversite Kampüslerinde Planlama ve Tasarım Sorunları*. İstanbul: İTÜ Mimarlık Fakültesi.

Güneş, Z., & Gökçe, D. (2022). Dağınık Planlı Kent Dışı Genç Üniversite

Kent İçi Üniversitelerinde Planlama ve Gelişim: Bursa Teknik Üniversitesi Mimar Sinan Yerleşkesi Örneği

Yerleşkelerinde Büyüme ve Gelişme: Düzce Üniversitesi Konuralp Yerleşkesi Örneği. *Düzce Üniversitesi Bilim ve Teknoloji Dergisi*, 10, 847–861. <https://doi.org/10.29130/dubited.755187>

Gürsoy, M. (2018). Üniversitelerin İçinde Doğdukları Kentlere Yönelik Sosyal ve Kültürel İşlevleri: Adıyaman Örneği. In *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi* (Vol. 9). <https://doi.org/10.26466/opus.472674>

Kahveci, H. (2021). Sustainability of University Campuses: Bilecik Seyh Edebali University Example, Bilecik/Turkey. *European Journal of Science and Technology*, (27), 810–817. <https://doi.org/10.31590/ejosat.983505>

Körmeçli, P. Ş. (2022). Üniversite Yerleşkelerinde Ulaşım Ağının Mekân Dizimi ve CBS ile Değerlendirilmesi: Çankırı Karatekin Üniversitesi Uluyazı Kampüsü Örneği. *Mimarlık Bilimleri ve Uygulamaları Dergisi*, 7(1), 248–262. <https://doi.org/10.30785/mbud.1074617>

Kuyrukçu, Z., & Alkan, A. (2021). Üniversitelerin Şehir İçi Yer Seçimine Yönelik Metodolojik Bir Yaklaşım. *Yükseköğretim Dergisi*, 11(3), 649–670. <https://doi.org/10.2399/yod.20.704647>

Lidsky, A. J. (2002). A perspective on campus planning. In *New Directions for Higher Education* (Vol. 2002, pp. 69–76). Wiley. <https://doi.org/10.1002/HE.73>

Lynch, K. (1981). *A Theory of Good City Form*. MIT PRESS.

Merlin, P. (2006). The campus or back to the city? City-university spatial relationships. In *Ciudad y universidad. Ciudades universitarias campus urbanos*. Mileno.

Mevzuat Bilgi Sistemi, T. C. (2023). *Yükseköğretim Kurumları Teşkilatı Kanunu*.

Ocakçı, M., & Türk, Y. A. (2012). Kentsel Planlama Ansiklopedik Sözlük. In M. Ersoy (Ed.), *Kentsel Planlama Ansiklopedik Sözlük* (pp. 226–228).

Oktay, D. (2007). Üniversite Kent İlişkisi. *Yapı Dergisi*, (302), 42–47.

Oktay, D. (2018). Kent Kimliğine Bütüncül Bir Bakış. *İdealkent*, 3(2), 8–19.

Osman, T. (2018). Üniversite Yerleşkeleri ve Erişebilirlik. *AVRASYA Uluslararası*

Araştırmalar Dergisi, 6(15), 753–775.

Sun, C. J., & Chiou, S. C. (2019). The comparison of campus planning development at the initial stage of school establishment: A study of the two newly instituted private universities of science and technology in Taiwan. *Sustainability (Switzerland)*, 11(6). <https://doi.org/10.3390/su11061525>

Türeyen, M. N. (2002). *Yükseköğretim Kurumları-Kampüsler*. İstanbul: Tasarım Yayın Grubu.

Turner, P. V. (1984). *Campus: An American planning tradition*. Cambridge. MIT Press Series 7.

Yerli, O., & Ozdede, S. (2017). Design Process of a Campus Plan: A Case Study of Duzce University Konuralp Campus. *Journal of Engineering Research and Application Wwww.ljera.Com*, 7, 50–59. <https://doi.org/10.9790/9622-0704015059>

URL-1. YÖK. (2023). Erişim Tarihi Şubat 27 2023, <https://www.yok.gov.tr/universiteler/universitelerimiz>

URL-2. Bursa Teknik Üniversitesi. (2023). Erişim Tarihi Mart 8 2023, <https://btu.edu.tr/>

URL-3. T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı. (2023). Erişim Tarihi Mart 6 2023, <https://www.sbb.gov.tr/>

URL-4. TÜİK. (2023). Erişim Tarihi Mart 8 2023, <https://data.tuik.gov.tr/Search/Search?text=bursa&dil=1>

URL-5. T.C. Bursa Valiliğı. (2023). Erişim Tarihi Mart 8 2023, <http://www.bursa.gov.tr/>

URL-6. Bursa Uludağ Üniversitesi. (2023). Erişim Tarihi Mart 8 2023, <https://www.uludag.edu.tr/>

URL-7. Google Earth. (2023). Erişim Tarihi Mart 8 2023, <https://earth.google.com/web/search/bursa/@40.20533437,29.06909216,121.52319011a,30197.66328792d,35y,0h,0t,0r/data=CigiJgokCcbD9jhyKUNAEUwfJuAnKUNAGQSRw7AdTjpAITPPMsxYTTpA>